

Korporativ idarəetmədə hesabatlılıq və şəffafliq problemləri

Hörmətli konfrans iştirakçıları,

Ümumi əhəmiyyəti. Korporativ idarəetmədə hesabatlılıq, məlumatların açıqlanması və şəffafliq problemləri maliyyə sektoru üçün xüsusilə sektora etimadın artırılması, kapital qoyuluşlarının cəlbinin artırılmasının tələb olunduğu bu günlərdə xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. 03 fevral 2016-cı il tarixində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin Fərmanı ilə yaradılmış meqarequlyator olan Palata yarandığı dövrdən etibarən qeyd edilən məsələləri xüsusi nəzarətdə saxlayır və təkmilləşdirilməsi istiqamətində addımlar atır.

Mövcud vəziyyət və beynəlxalq tələblər. Hazırda Palatanın nəzarət subyektlərinin məlumatların açıqlanması və şəffafliq tələbləri sahəvi qanunlar və bunun əsasında olan qaydalarla tənzimlənir. Bütün nəzarət subyektlərinin audit hesabatları ictimaiyyətə açıqlanır və bu məsələni Palata nəzarətdə saxlayır. Lakin, müəyyən problemlərin də olması qeyd edilməlidir. Xüsusilə, sığorta sektorunda “Sığorta fəaliyyəti haqqında” Qanunla kənar auditin ictimaiyyətə açıqlanması tələbinin martın 31-dək müəyyən edilməsi, sığortaçıların bu sahədə nüfuzlu audit şirkətləri ilə deyil, sərbəst auditorlarla işləməsini şərtləndirir. Hazırda “Sığorta fəaliyyəti haqqında” Qanununa Beynəlxalq Sığorta Nəzarətçiləri Assosiasiyasının “Sığortanın Əsas Prinsipləri”nə (Insurance Core Principles – ICP) uyğunlaşdırılması istiqamətində geniş dəyişikliklər layihəsi işlənib hazırlanır. Bu çərçivədə bank və digər kredit təşkilatlarında olduğu kimi kənar auditin nəticələrinin Palataya təqdim edilməsi və ictimaiyyətə açıqlanmasının mayın 31-nə keçirilməsinin təmin edilməsi nəzərdə tutulur. Həmçinin sığortaçıların kənar auditinin həyata keçirilməsi üzrə təkmil qaydaların hazırlanması Dünya Bankının “Maliyyə Sektorunun Modernizasiyası Proqramı” layihəsi çərçivəsində nəzərdə tutulmuşdur. Qeyd edək ki, sözügedən layihə çərçivəsində banklar üçün kənar auditin aparılması ilə bağlı müvafiq qaydaların hazırlanması nəzərdə tutulmuşdur. Banklarla bağlı məlumatların açıqlanması ilə bağlı tələblər “Banklarda korporativ idarəetmə standartları” Qaydaları ilə tənzimlənir. Hazırda bu standartın tətbiqinə nəzarətlə yanaşı, standartların təkmilləşdirilməsi istiqamətində Dünya Bankı ilə birgə iş aparılır. Bu standartlara əsasən banklar rüblük hesabatlarla yanaşı, i) bank və onun fəaliyyəti haqqında ümumi məlumat, ii) bank kapitalının strukturu və adekvatlığı haqqında məlumat, iii) bank risklərinin idarəedilməsi barədə məlumatları ictimaiyyət üçün açıqlamalardır.

Palata tərəfindən məlumatların açıqlanması ilə bağlı dövrü olaraq monitorinqlər həyata keçirilir və bütün banklar üzrə məlumatların ictimaiyyət üçün açıqlanması təmin edilir. Qeyd edək ki, məlumatların açıqlanması Bazel II standartlarının 3-cü – məlumatların açıqlanması sütununu tərkib hissəsidir. Bazel II standartlarının 3-cü sütunu 2015-ci ilin yanvar ayında təkmilləşdirilmiş və aşağıdakı bölmələr üzrə məlumatların açıqlanmasının dövriliyi və forması üzrə tələblər müəyyən edilmişdir.

1. Risk menecment icmalı və Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər
2. Maliyyə hesabatları və tənzimləyici risk səviyyələri arasında əlaqələr
3. Kredit riski
4. Qarşı tərəf kredit riski
5. Sekuritizasiya
6. Bazar riski

Sığorta sektoru üçün məlumatların açıqlanması və şəffaflıq tələbləri “Sığorta fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun 10.11-ci maddəsinə uyğun hazırlanmış “Sığortaçının rəsmi internet sahifəsi və elektron informasiya sistemi ilə bağlı minimum Tələblər”-də əks olunmuşdur. Lakin, qeyd etmək lazımdır ki, sığortaçılarla bağlı açıqlanan məlumatların həcmnin və məlumatların tərkibinin təkmilləşdirilməsi zəruridir. Bu sektor üçün məlumatların açıqlanması və şəffaflıq tələbləri ICP-nin prinsiplərində əks olunmuşdur. Prinsiplərə əsasən sığortaçıları i) biznes fəaliyyəti, ii) maliyyə mövqeyi, iii) maliyyə fəaliyyətinin nəticələri, iv) risklərin idarə olunması, v) informasiyaların hazırlanması üçün istifadə olunan baza, metod və fərziyyələr, vi) biznesin idarə olunması və korporativ idarəetmə üzrə məlumatların açıqlanması tələbləri müəyyən edilmişdir. Qiymətli kağız bazarı iştirakçıları isə “Qiymətli kağızlar bazarında emitentlər tərəfindən məlumatların açıqlanması Qaydaları”na əsasən məlumatlarını Palatanın Məlumatların Açıqlanması Sistemi (MEAS) vasitəsilə ictimaiyyətə açıqlayırlar. Qaydalara əsasən MEAS-dan əlavə məlumatlar emitentin internet sahifəsində və emitentin qiymətli kağızlarının ticarətə buraxıldığı fond birjasının internet sahifəsində açıqlanır. Qiymətli kağızlar sahəsində məlumatların açıqlanması üzrə beynəlxalq tələblər Qiymətli Kağızlar Komissiyalarının Beynəlxalq Təşkilatının (IOSCO) bir neçə istiqamətdə olan ayrıca standartlarla müəyyən edilmişdir.

Görülmüş işlər və planlaşdırılan tədbirlər. Palata yaradılma məqsədinə uyğun olaraq maliyyə bazarlarına nəzarət sahəsində şəffaflığın təmini istiqamətində intensiv nəzarəti həyata keçirir. Korporativ idarəetmə və məlumatların açıqlanması

tələblərinin pozulmasına görə bir sıra nəzarət subyektlərinə təsir tədbirləri tətbiq olunmuşdur. Həmçinin, “Maliyyə xidmətlərinin inkişafına dair strateji yol xəritəsi”nin Maliyyə xidmətləri sektorunda hesabatlılığın şəffaflığının artırılması tədbirinə uyğun yeni hesabatvermə formaları və məlumatların açıqlanması mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində işlər görülür. “Banklarda korporativ idarəetmə standartları” Dünya Bankının layihəsi çərçivəsində təkmilləşdirilir. Bundan əlavə, bank və sığorta şirkətlərində Beynəlxalq Valyuta Fondunun Maliyyə Sabitliyi İndikatorlarına uyğun məlumatların açıqlanmasının təmin edilməsi üçün Palataya təqdim edilən hesabatlarda müvafiq dəyişikliklər edilməsinə başlanılmış, işlərin bir qismi başa çatdırılmışdır. Belə ki, BVF-un metodologiyasına uyğun olaraq kredit portfelinin bölgüsü və hesablanmış faizlərin hesabatı ilə bağlı prudensial hesabatlıq təkmilləşdirilmişdir. Eyni zamanda, sığorta sektorunun rüblük hesabat formasının genişləndirilməsi, sığorta sistemi üzrə ayrıca ixtisaslaşmış hesablar planının hazırlanması üzrə işlərə başlanmışdır. Görülmüş işlər nəticəsində, BVF-un metodologiyasına uyğun olaraq hesablanmış Maliyyə Sabitliyi İndikatorları (12 əsas, 7 əlavə indikator) aylıq əsasda ictimaiyyətə açıqlanacaq və BVF-a təqdim ediləcəkdir.

Bu tədbirlərin ölkənin maliyyə sektorunun ümumilikdə investisiya mühitinin cəlbediciliyinin və maliyyə sektoruna etimadın artmasında rol oynadığına inanırıq.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirik.